

Position paper

Ons drinkwater droogt op: Voorkom drinkwatercongestie!

17

april

2026

Ons drinkwater raakt op. De vraag ernaar blijft groeien. Volgens het RIVM is in 2030 jaarlijks 100 miljoen m³ extra drinkwater nodig ten opzichte van 2020. In delen van Nederland, zoals Gelderland, Overijssel, Utrecht en Zuid-Holland, staan vergunde en beschikbare drinkwaterbronnen en -reserves nu al onder druk. Drinkwaterbedrijven kunnen niet voor alle toekomstige nieuwbouw 24/7 drinkwater uit de kraan garanderen.

Tegelijkertijd zijn er bewezen oplossingen. Bijna 60 procent van ons drinkwatergebruik gaat naar douchen en toiletspoeling. Door waterzuinig sanitair te installeren, bij nieuwbouw en renovatie waterzuinig te bouwen, en door hemel-, grijs- en zwartwater te (her)gebruiken, kan het drinkwatergebruik per woning fors omlaag.

In Vlaanderen levert een verplichting van regenwatergebruik al aanzienlijke besparingen op (1).

Investeren in waterzuinig wonen leidt tot minder belasting van schaarse drinkwaterbronnen en infrastructuur. Het maakt zo ook de bouw van de benodigde 900.000 woningen richting 2030 mogelijk. Waterbesparing is daarmee een noodzakelijke randvoorwaarde voor drinkwatervoorziening, ruimtelijke ontwikkeling én economische groei.

Dit position paper is een oproep aan de politiek. Geef waterzuinig bouwen en wonen prioriteit en voorkom drinkwatercongestie!

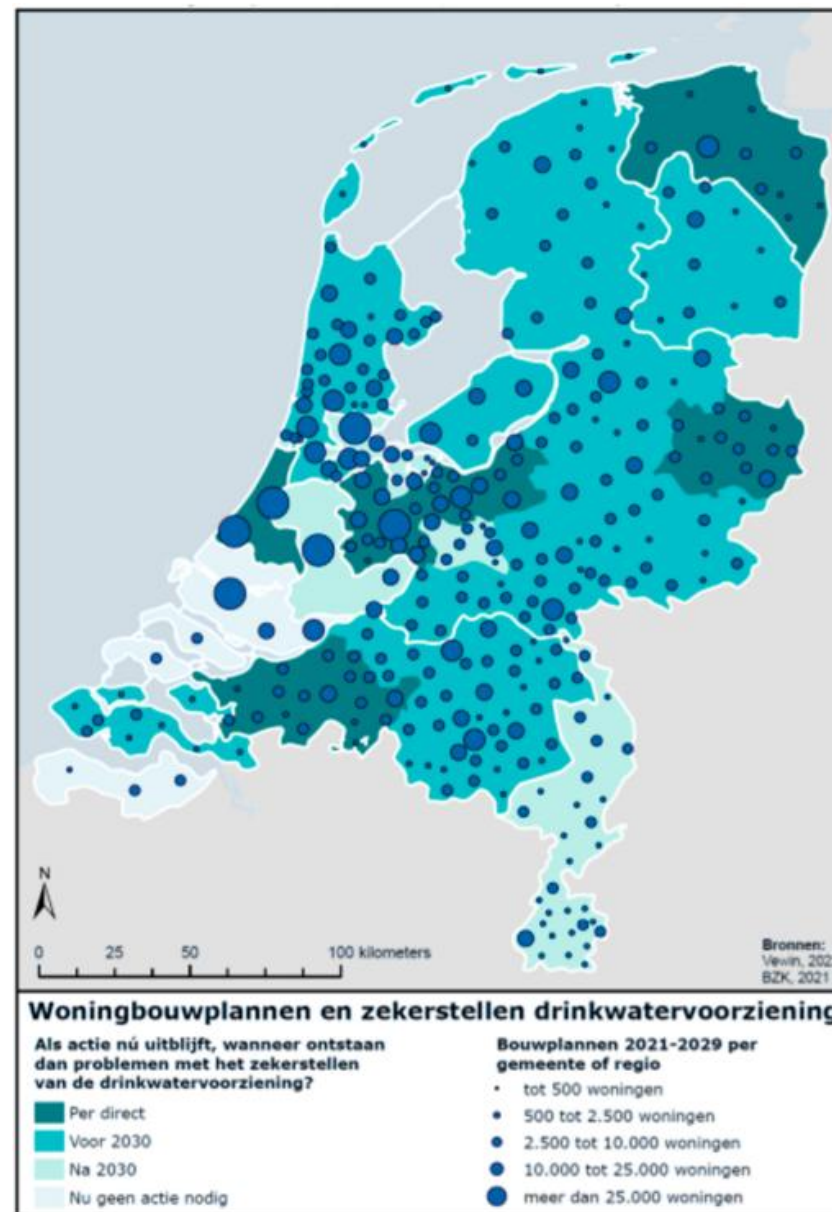
Waarom nu?

Nederland staat voor grote drinkwaterbeschikbaarheid uitdagingen. De drinkwaterbedrijven voorzien vanaf 2030, en soms al per direct, problemen bij het leveren van voldoende drinkwater aan huishoudens en bedrijven. De beschikbaarheid van grond- en oppervlaktewater om drinkwater van te maken, neemt af door verontreinigingen, droogte en klimaatverandering. In sommige regio's kunnen bedrijven nu al geen drinkwater voor gebruik in het bedrijfsproces meer krijgen.

De vraag naar drinkwater blijft groeien. In 2030 is er jaarlijks 100 miljoen m³ extra nodig ten opzichte van 2020 (2). In 2022 gebruikte iedere inwoner gemiddeld 128 liter per dag (3). Wanneer dit daalt naar 100 liter per dag, bespaart Nederland 184 miljard liter per jaar. Dat is meer dan de gehele groei van de vraag. Ook het 'Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023–2030' van IPO, Vewin en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat benadrukt dat er op regionaal en landelijk niveau extra maatregelen nodig zijn om richting 2030 voldoende drinkwaterbronnen en productiecapaciteit veilig te stellen (4).

De overheid geeft via het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing richting (5). In 2035 moeten huishoudens gemiddeld maximaal 100 liter per persoon per dag gebruiken. Bedrijven moeten ook 20% minder drinkwater gebruiken. Maar hoe gaan we daar komen?

Dit position paper is een oproep aan de politiek om drinkwaterbesparing in gebouwen versneld mogelijk te maken met waarborgen voor de volksgezondheid, duidelijke regels en ruimte voor gemeenten en initiatiefnemers. Lees ook het standpunt van de Vewin en Unie van Waterschappen hierover (6). Een plan van aanpak maken met concrete doelen is een goede eerste stap, maar er is beleid nodig om die doelen te halen!

Wat is er aan de hand?

1. De drinkwatervoorziening staat onder druk

Sommige drinkwaterbedrijven kunnen in bepaalde gebieden geen nieuwe aansluitingen voor grootzakelijke klanten meer garanderen. Het recente rapport van de Algemene Rekenkamer spreekt hier ook over (7). In sommige gebieden is niet op alle momenten van het jaar voldoende oppervlakte- en grondwater beschikbaar voor de winning van drinkwater om op duurzame wijze aan de groeiende drinkwatervraag te voldoen. Daarbij duurt het ontwikkelen van nieuwe winbronnen 8 tot 15 jaar. De impact van droogte vraagt om nieuwe keuzes. Huishoudens gebruiken veel water. Het gemiddelde van 128 liter per persoon per dag is niet houdbaar.

Drinkwaterzekerheid is ook cruciaal voor onze nationale weerbaarheid als maatschappij. Zonder een betrouwbare drinkwatervoorziening functioneert de maatschappij niet optimaal en komen volksgezondheid en hygiëne in gevaar.

2. De woningbouwopgave vertraagt

100.000 woningen per jaar bouwen om er tot 2030 uiteindelijk 900.000 te realiseren, is onmogelijk als drinkwaterbedrijven nu al aangeven: “Wij kunnen onvoldoende drinkwater leveren.” Woningbouw is gebonden aan beschikbaarheid van drinkwater. Wanneer er geen ruimte is in de drinkwaterproductie, worden straks woningen aangesloten op drinkwater, terwijl de levering niet 24/7 kan worden gegarandeerd. Dit is niet alleen een probleem voor de nieuwe bewoners: de levering op piekmomenten van drinkwater aan bestaande woningen in de omgeving komt tijdens lange en droge zomers ook in gevaar. Dit risico wordt al zichtbaar in diverse regio's waar een rem is op toekomstig geplande nieuwbouw bij gebrek aan drinkwatercapaciteit.

Energie maak je en drinkwater win je. Voor netcongestie kun je nu al alternatieven inzetten. Bij drinkwatercongestie is die uitwijkmogelijkheid voor de productie er nu niet. De gevolgschade van een structureel tekort aan drinkwater is zeer groot en nauwelijks te overzien.

3. Economische schade door niet-aansluitbare bedrijven

Bedrijven die hun processen willen uitbreiden of nieuwe locaties willen openen, lopen vast:

- In delen van Nederland kunnen drinkwaterbedrijven nu al niet meer aan nieuwe grootzakelijke drinkwateraanvragen voldoen;
- Dit remt economische groei, innovatie en vestigingsbeleid;
- Het tast daarmee de internationale concurrentiepositie aan.

Waterzuinig bouwen verlaagt de druk en creëert economische ruimte.

4. Europa en de Kamer vragen om actie

De motie Minhas vroeg in 2023 al om slimme maatregelen via het Bouwbesluit. De motie Grinwis en Stoffer (2024) vraagt om het Drinkwaterbesluit aan te passen, zodat circulair water kan worden toegepast volgens de Europese normen EN-16941-1 en 2. Het ministerie van I&W heeft in februari 2026 aangegeven hier op verschillende manieren uitvoering aan te willen geven (8).

De in juni 2025 gepubliceerde “Water Resilience Strategy” van de Europese Commissie geeft aan dat in 2030 een 10% besparing van watergebruik moet zijn behaald. Ook is er een voorkeursvolgorde van maatregelen bepaald, namelijk: 1) efficiënt ontwerp, 2) hergebruik van (grijs)water en als laatste redmiddel pas 3) het vergroten van de winning. Eind juni 2025 heeft de minister het advies gekregen deze punten over te nemen (9).

5. De techniek is beschikbaar, maar wordt nog weinig benut

Het toepassen van regen-, grijs- en zwartwatersystemen levert tot wel 74% besparing op en waterbesparend sanitair verlaagt het verbruik bij alle tappunten in huis. Een overzicht van de technische maatregelen om waterzuinig te bouwen, staat in de [menukaart](#) van de Bouwtafel Waterzuinige wijken. Voor bredere toepassing van systemen moeten waarborgen voor de volksgezondheid worden toegepast. Een voorstel voor risicobeheersmaatregelen is uitgewerkt in een technisch document, genaamd “Risicobeheer Huishoudwaterinstallaties”, opgesteld door de technische experts uit de installatiebranche van de Bouwtafel.

De focus verschuiven: naar waterzuinige woningen

Wij, de coalitie van de Bouwtafel Waterzuinige wijken, zien grote kansen om drinkwaterbesparing na pilots breed toe te passen. De voorbeelden zijn er. De urgentie is groot. Een waterzuinige woning kan een logische bouwstandaard worden.

Wij pleiten voor een beweging die waterbewust bouwen vanzelfsprekend maakt. Niet alleen in nieuwbouw, maar ook in renovatie. Met waarborgen voor de volksgezondheid, ruimte voor lokale keuzes en duidelijke landelijke regels.

In de praktijk

Circulair watergebruik in Silvolde

Door een samenwerking tussen waterschap, gemeente, woningcorporatie, drinkwaterbedrijf en bouwpartijen wordt er in Silvolde al een proef gedraaid met hergebruik van douchewater, lozing van gezuiverd afvalwater, en benutting van hemelwater voor huishoudwater en buitengebruik. En dat is uniek in Nederland. Het gaat om acht kleine gezinswoningen en twintig levensloopbestendige woningen, bij de nieuwe inrichting van de Heuvelstraat. Dit gebeurt zo duurzaam mogelijk en met aandacht voor circulariteit. Uiteraard ging hier veel zorgvuldig onderzoek aan vooraf.

Regenwater wordt huishoudwater in Venhuizen

In Venhuizen is in 2024 een project gestart waarbij regenwater wordt hergebruikt als huishoudwater in 11 woningen. Het initiatief maakt gebruik van regenwatertanks en speciale filtersystemen. Een deel van de woningen gebruikt een regenwatertank van 6 m³, waarmee regenwater wordt ingezet voor toiletten, de wasmachine en de buitenkraan. Andere woningen hebben een grotere tank van 15 m³, waardoor het water ook kan worden gebruikt voor de douche. Door deze systemen kan het drinkwaterverbruik met ongeveer 48% tot zelfs 92% worden verminderd.

Project Blitseard: grijswaterhergebruik in Leeuwarden

De woonwijk Blitseard in Leeuwarden is een van de eerste projectmatige toepassingen van grijswaterhergebruiksystemen. In deze wijk zijn woningen ‘recycle-ready’ opgeleverd, met een dubbel leidingnetwerk. Doordat 15 huishoudens grijswatersystemen hebben geïnstalleerd, is het drinkwaterverbruik met 300.000 liter per jaar afgenomen. Het volume in vuilwaterafvoer is met 270.000 liter afgenomen.

Energie, meststoffen en waterterugwinning op wijkniveau in Sneek

Sinds 2011 wordt in Sneek in de wijk Noorderhoek voor 207 woningen het afvalwater decentraal gezuiverd. Het zwarte water (toiletwater en keukenafval) en grijze water worden apart ingezameld en apart behandeld. Het zwarte toiletwater wordt ingezameld via vacuümtoiletten en vacuumriolering, wat resulteert in drinkwaterbesparing. Dit water wordt zo behandeld dat struviet en slib kunnen worden teruggewonnen. Dit kan worden ingezet als bodemverbeteraar en meststof in de landbouw. Het grijze water wordt zodanig gezuiverd dat dit kan worden hergebruikt voor verschillende huishoudwatertoepassingen. Daarnaast worden in dit systeem biogas en warmte teruggewonnen en hergebruikt.

Wat moet er gebeuren?

Onze concrete voorstellen aan het Rijk zijn, in deze volgorde:

1. Zorg voor versnelling in uitvoering en budget

Neem de regie om gezamenlijk het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing te versnellen (5). De doelen zijn helder, er is een goede start gemaakt, maar de uitvoering en budget blijven achter. Dit is wel nodig om drinkwaterbesparing daadwerkelijk te realiseren vóór 2035. Dit vraagt om duidelijke keuzes, concrete maatregelen en bekostiging daarvan, en samenwerking tussen Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven en marktpartijen. Zonder deze acties wordt drinkwater een steeds groter knelpunt voor nieuwe (woning)bouw en economische ontwikkeling.

2. Ontwikkel beleid

Ontwikkel één duidelijke en toepasbare landelijke “Waterzuinig Wonen-richtlijn”. Deze richtlijn maakt inzichtelijk wat nodig is om nieuwbouw en bestaande bouw waterzuinig te maken door middel van waterbesparend sanitair, hemelwatergebruik en grijs- en zwartwaterhergebruik. Ook legt de richtlijn vast hoe de volksgezondheid gewaarborgd kan worden, zowel bij aanleg als in de gebruiksfase. Zo ontstaat duidelijkheid voor gemeenten, ontwikkelaars en ontwerpers en kan waterzuinig bouwen de nieuwe standaard worden. Het Rijk kan hiervoor het concrete voorstel voor een richtlijn vanuit de Bouwtafel Waterzuinige wijken benutten, evenals recente rapportages van het RIVM (10) en KWR (11).

Het voorstel voor de Waterzuinig Wonen-richtlijn geeft zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve invulling aan drinkwaterbesparing in woningen.

De kwantitatieve richtlijn stelt doelen voor het drinkwatergebruik per persoon per dag. Voor nieuwbouw geldt een ambitieniveau van maximaal 90 liter per persoon per dag, voor bestaande woningen een richtwaarde van maximaal 100 liter per persoon per dag. De richtlijn geeft ook een voorkeursvolgorde voor maatregelen: eerst waterzuinig sanitair, daarna collectieve oplossingen en vervolgens oplossingen op woningniveau.

De richtlijn bevat tot slot een kwalitatieve component. Deze beschrijft hoe installaties veilig en verantwoord moeten worden ontworpen, aangelegd en beheerd, zodat de volksgezondheid gewaarborgd blijft.

3. Toets richtlijnen in voorbeeldwijken

Doe praktijkervaring op met de Waterzuinig Wonen-richtlijn op een aantal locaties in Nederland en maak hier budget voor vrij. Gebruik voorbeeldwijken om de effectiviteit van risicobeheersmaatregelen voor de volksgezondheid onafhankelijk te laten monitoren en de maatschappelijke kosten en baten in beeld te krijgen. Geef hierbij een toetsende rol aan kennisinstellingen en toezichhoudende instanties en benut de expertise van de partners van de Bouwtafel Waterzuinige wijken.

4. Veranker daarna drinkwaterbesparing in wetgeving

Na een succesvolle praktijktoets kunnen onafhankelijke instanties zoals RIVM, KWR en ILT adviseren over waarborgen voor de volksgezondheid. Dit biedt de basis om gebruik van hemelwater en hergebruik van drinkwater verder te verankeren in het Drinkwaterbesluit, de Drinkwaterwet en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Er moeten heldere kwaliteitseisen worden gesteld voor huishoudwater en hygiënisch water. De veiligheid van water voor consumptief gebruik moet gewaarborgd zijn. Richtlijnen moeten fouten in installaties voorkomen. En er is zorgvuldig beheer

en onderhoud nodig. Heldere regels bieden zekerheid voor volksgezondheid en de noodzakelijke versnelling op drinkwaterbesparing.

De Bouwtafel Waterzuinige Wijken heeft hiervoor een document met risicobeheersmaatregelen opgesteld. Dit document beschrijft hoe systemen voor hergebruik van water veilig kunnen worden toegepast. Het bevat maatregelen voor ontwerp, aanleg, beheer en onderhoud van installaties en laat zien hoe risico's voor gezondheid en hygiëne kunnen worden voorkomen. Door deze maatregelen expliciet te koppelen aan regelgeving ontstaat duidelijkheid voor gemeenten, ontwerpers en installateurs en wordt veilige toepassing van circulaire watersystemen mogelijk.

5. Infiltratie hemelwater en gebruik het opnieuw

Stel landelijke richtlijnen vast voor verantwoord infiltreren en aanvullen van grondwater, maar ook collectief hergebruiken van dit geïnfiltreerde (hemel)water. Dit kan een belangrijke bijdrage leveren aan waterzuinig bouwen, door water lokaal te zuiveren, op te slaan in de bodem en beschikbaar te maken voor hergebruik. Om zorgvuldig te werk te gaan, zijn landelijke richtlijnen nodig, voortbouwend op het STOWA-raamwerk "Verantwoord infiltreren en aanvullen van grondwater" (12). Dit biedt duidelijkheid voor initiatiefnemers en bevoegd gezag en voorkomt versnippering in beleid en uitvoering.

Kortom: drinkwater is schaars. De vraag stijgt. Bronnen staan onder druk. Waterzuinige woningen bieden verlichting. De waterbesparing hierbij is groot. De techniek is beschikbaar. Sturing op veilige toepassing is noodzakelijk. Nu is het tijd voor landelijke actie.

Bronnen:

- 1) <https://nos.nl/artikel/2529809-in-vlaanderen-is-regenwater-gebruiken-verplicht-gemiste-kans-voor-nederland>
- 2) <https://www.rivm.nl/publicaties/waterbeschikbaarheid-voor-bereiding-van-drinkwater-tot-2030>
- 3) <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2022/watergebruik-thuis--wgt---2021?onepage=true>
- 4) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/01/13/bijlage-2-actieprogramma-beschikbaarheid-drinkwaterbronnen-2023-2030>
- 5) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/06/24/bijlage-2-nationaal-plan-van-aanpak-drinkwaterbesparing>
- 6) https://unievanwaterschappen.nl/wp-content/uploads/Vewin-UvW-Watermanifest_2026.pdf
- 7) <https://www.rekenkamer.nl/documenten/2025/05/13/drinkwater-onder-druk>
- 8) <https://open.overheid.nl/documenten/cf9dc42c-9cdf-44f2-88af-b2cd6c5a13fa/file>
- 9) <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1207186.pdf>
- 10) <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/KN-2025-0104.pdf>
- 11) <https://library.kwrwater.nl/publication/109646/veilig-water-uit-alternatieve-bronnen/>
- 12) <https://www.stowa.nl/sites/default/files/assets/PUBLICATIES/Publicaties%202025/STOWA-2025-21-verantwoord-infiltreren-en-aanvullen-schema%27s.pdf>

Zie ook de rapportages van de Bouwtafel Waterzuinige Wijken:

- 1) [Rapportage Waterbesparende technieken](#)
- 2) [Rapportage Juridische randvoorwaarden en eisen](#)
- 3) [Rapportage Financiën](#)
- 4) [Stappenplan Waterzuinig bouwen](#)
- 5) <https://bouwadaptief.nl/waterzuinige-wijken/>

Recent verschenen:

- 6) Manifest Bouwtafel Waterzuinige wijken
- 7) Position paper Bouwtafel Waterzuinige wijken
- 8) Richtlijn Waterzuinig Wonen
- 9) Risicobeheer huishoudwatersystemen

Samen voor waterzuinige wijken

**Bouwtafel
waterzuinige
wijken**

